SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 198. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 16, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 16-го ЖОВТНЯ 1992. Ч. 198. РІК XCIX.

СТУДЕНТИ ПРОДОВЖУЮТЬ ДЕМОНСТРУВАТИ

Київ (УНІАР). — Тут в понеділок, 12-го жовтня, відбулася зустріч студентів з головою Верховної Ради Іваном Плющем, на якій розглянено вимоги, запропоновані студентами. І. Плющеві не подобалася вимога студентів про признання нових виборів до Верховної Ради весною 1993 року.

Згідно з повідомленням СУС, представники студентства зустрілися з Президентом Леонідом Кравчуком. Хоча Л. Кравчук на початку розмови задеклярував своє бажання „дійти до зустрічних дій для взаємопорозуміння", то жодних домовлень не досягнуто. Президент України сказав, що Співдружність Незалежних Держав існуватиме до часу вирішення всіх питань, які перед нею поставлено. Він запевнив студентів, що після „круглого стола" представників різних партій наступного місяця він виступить у парляменті з доповіддю „Україна та СНД", як того вимагають студенти.

Щодо Верховної Ради, Л. Кравчук переконаний, що найкраще коли вона сама вирішить свою долю. Голова СУС В. Чемерис заявив, що у випадку невиконання студентських вимог, вони розпочнуть голодування. Він також повідомив, що якщо і новий Уряд не буде проводити реформи, студенти вийдуть на площу втретє, але цього разу вже будуть вимагати резигнації Президента. Л. Кравчук не обговорював подробиць майбутньої акції, а запропонував студентам „думати разом".

На другий день, вранці, 13-го жовтня, студенти розпочали пікетування перед вищими навчальними установами Києва. Група студентів пробувала розбити чотири шатра-намети на майданчику перед фасадою ВР. Але доступи до будинку охороняли посилені кордони поліції. Прорвавшися крізь перші ряди охоронців правопорядку, студенти лягли на сходи центрального входу. Застосувавши фізичну силу та сльозоточивий газ, учасників акції брутально викинули за межі площі. Були поранені. Колону, яка формувалася біля Червоного корпусу університету розігнано. Частину демонстрантів заарештовано і відправлено до Московського районного відділу поліції.

ЗСА ДОПОМОГАЮТЬ УКРАЇНІ

Київ (УНІАР). — Виступаючи на пресовій конференції, Ричард Армітаж, заступник координатора технічної і гуманітарної допомоги ЗСА новим країнам колишнього СССР, підкреслив, що прибув в Україну для перевірки існуючих програм допомоги Україні та для обговорення пріоритетів цієї допомоги, яку надаватимуть в наступному році. Він підкреслив, що Президент Буш надзвичайно зацікавлений в тому, щоб американсько-українські відносини в різних галузях розвивалися більш інтенсивно, щоб допомога ЗСА виявилась ефективною і була спрямована саме туди, де вона сьогодні найбільш необхідна.

Р. Армітаж заявив, що Україна може розраховувати на значну частину, якщо не на 50 відсотків, фінансової допомоги, яку ЗСА виділятимуть для молодих незалежних держав, а ця сума становитиме три міл. дол. Технічну і фінансову допомогу надаватиметься Україні з метою прискорення реформування національної економіки в галузі конверсії, кредитової системи, приватизації, „нов-гав", розвитку спільних підприємств, сільського господарства, медицини.

Р. Армітаж мав також зустрітися з Президентом Кравчуком і міністрами, які відповідають за згадані ділянки в Уряді України.

УКРАЇНА ПРОТЕСТУЄ

Київ (УНІАР). — У понеділок, 12-го жовтня, дев'ять бойових кораблів Чорноморської фльоти під керівництвом адмірала Єгора Касатонова залишили порт Севастопіль і вирушили у напрямку міста Сухумі в Грузії. Такі дії Росії, без узгіднення з українською стороною, є порушенням Ялтинської угоди щодо принципів формування військовоморських сил України і військовоморської фльоти Росії.

Міністерство закордонних справ України вислало до міністерства закордонних справ Російської федерації з цього приводу ноту протесту, в якій наголошено на неприпустимості будь-яких спроб Російської федерації в односторонньому порядку брати на себе права та зобов'язання за Ялтинською угодою та поставлено всю відповідальність за можливі негативні наслідки на Російську федерацію.

„Рубльова зона" для України недоцільна, — каже Л. Кравчук

Ашхабад, Туркменістан (УНІАР). — На спільній пресовій конференції президентів України і Туркменістану Леонід Кравчук зазначив, що створення будь-яких координуючих структур у рамках Співдружності Незалежних Народів не лише політично, але й економічно недоцільне.

„Це означало б поступатися корінними інтересами народів і в цьому розумінні, „рублеву зону' розглядає Україна, як недоцільну", — підкреслив Л. Кравчук.

Б. Єльцин передав Л. Валенсі документи про розстріл польських старшин

Варшава, Польща. — У середу, 14-го жовтня, спеціяльний представник президента Росії Бориса Єльцина Рудольф Піхоя передав польському президентові Лехові Валенсі копію розпорядження про знищення 14,700 полонених польських старшин, підписаного Сталіном 5-го березня 1940 року. Розстріл був проведений недалеко від селища Катинь.

Серед розстріляних був цвіт польської інтелігенції — лікарі, інженери, вчені, покликані в армію у 1939 році з резерви. Згідно з плянами Сталіна, знищення польської інтелігенції повинно було позбавити в майбутньому польських комуністів від її спротиву під час совєтизації Польщі.

Вперше одне з масових поховань розстріляних старшин знайшли німці, які окупували Смоленську область у 1943 році. Інші поховання військовополонених поляків були знайдені на території Росії й України всього два роки тому.

„Ми присутні при переданні головного документу, який стосується найстрашнішого злочину, вчиненого проти польського народу", — заявив Л. Валенса, одержуючи документ.

Вперше совєтська сторона визнала факт розстрілу у квітні 1990 року. Тоді Міхаїл Горбачов повідомив, що розстріл був проведений з розпорядження Сталіна. До цього моменту кремлівські ідеологи, історики і публіцисти, наперекір численним фактам, твердили, що страта полонених польських старшин була справою рук німецьких фашистів.

Як твердить кореспондент АП Друсилла Меневкер, факт оприлюднення документу з ініціятиви Б. Єльцина — ще один епізод в історії його ворожнечі з Горбачовим. За словами Р. Піхої, про існування документу знали всі кремлівські керівники, починаючи від оточення Сталіна і закінчуючи останнім совєтським генеральним секретарем.

Б. Єльцин також передав до публічного вжитку документи пов'язані із зістріленням совєтськими джетами південно-корейського пасажирського літака ч. 007 в 1983 році.

Р. ПЕРО МОЖЕ ВПЛИНУТИ НА ВИСЛІДИ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ

Вашінгтон. — Агентство Ассошієйтед Пресс й інші засоби масової інформації погоджуються з думкою, що незалежний кандидат на Президента ЗСА, бизнесмен-більйонер з Тексасу, Росс Перо, може вплинути на вислід президентських виборів, які, як відомо, відбудуться 3-го листопада отже практично за два тижні.

Р. Перо, висунувши свою кандидатуру в останньому місяці перед виборами, показав себе під час перших дебат кандидатів на Президента з тієї кращої сторони, запропонував американському виборцеві конкретні розв'язки економічно-соціяльних питань, переплітаючи свій виступ дотепними жартами. Він прихилив на свою сторону поважне число американців, особливо тих, які розчарувались політикою обидвох великих політичних партій. Правда, реально думаючі виборці, — каже кореспондент АП, — не голосуватимуть мабуть за Р. Перо тому, що він не має вигляду виграти виборів, але це не значить, що він своїм стилем виступів не може впливати на хід виборів, а може навіть на виборчі вислідки. За Перо можуть голосувати тільки ті демократи і республіканці, які категорично відкидають партійні програми. Не треба, однак, виключати, кажуть політичні спостерігачі, що велика частина прихильників Перо підтримають одного чи другого кандидата — Джорджа Буша, чи губернатора Билла Клінтона, чим спричиняться до вислідів виборів.

Оцінюючи ситуацію на підставі опитів, які дуже часто переводять „Ню Йорк Таймс" і Сі-Бі-Ес Нюз Інститут Галлупа та інші, Клінтон покищо випереджає Буша принаймні на 10 пунктів.

Політичні коментатори підкреслюють ще й такий факт, що багатьом виборцям-республіканцям не дуже подобалась кандидатура Дж. Буша. Френк Лунтц, активіст Республіканської партії, який весною цього року був схильний підтримувати кандидатуру Р. Перо каже: „Якщо тільки вибринуть на поверхню показники, що Буш програє, численні його прихильники від вернуться від нього і перейдуть у табір демократів, або взагалі не будуть голосувати".

Згідно з опінією керівника виборчої кампанії Буша, Роберта Тітера, остаточне рішення виборці приймуть не тепер, а на останньому етапі виборчого змагу. „В кожному разі, — каже Тітер, — фактор Перо не треба ігнорувати чи викреслювати зі списка — він може спричинитись до перелому самих виборів". Віцепрезидент Ден Квейл, виступаючи в дебатах з двома іншими кандидатами на віцепрезидента — Албертом Гором, демократом, і незалежним Джеймсом Стокдейлем, кілька разів підкреслював, що Клінтон не здібний сказати американським виборцям правду. Гор натомість підкреслював, що Бушеві також не можна довіряти. Він, очевидно, обороняв свого „шефа" перед „несправедливими нападами".

На чому базують свої висновки кореспонденти і аналітики? Правдоподібно на активності виборчого табору Буша і телефонічних та особистих контактах республіканців з Р. Перо. Незабаром і ця закулісна гра стане відомою виборцям, бо на вичікування вже немає часу, — кажуть політичні спостерігачі і знавці виборчих кампаній.

Наладнуються справи УГКЦеркви в Києві

Київ (УНІАР). — Тут у неділю, 11-го жовтня, відбулася перша Служба Божа для української греко-католицької громади в церкві Миколи Набережного. Подолавши всі непорозуміння, священики різних громад Київщини спільно відправили Святу Літургію. На Богослужіння прибув генеральний вікарій Львівської Архиєпархії Української Греко-Католицької Церкви о. д-р Іван Дацько.

У понеділок, 12-го жовтня, на запрошення Президента України Леоніда Кравчука прибув до Києва Патріярх і Кардинал Української Греко-Католицької Церкви Мирослав Іван Любачівський. Цього ж дня він зустрівся з Президентом Л. Кравчуком. Разом із Кардиналом у зустрічі брали участь о. І. Дацько, віце-канцлер Києво-Галицької Митрополії Рафаїл Турконяк і керівник відділу зовнішніх справ Митрополії Ігор Ужиївський. З боку Президента були присутні голова Ради у справах релігії при Кабінеті Міністрів України Арсен Зінченко та радник Президента Микола Михальченко. На зустрічі обговорювалися питання релігійного життя в Україні, шляхи замирення ворогуючих конфесій та вдосконалення чинного законодавства про релігійні віроісповідання.

„СОКОЛИ" В ПАССЕЙКУ

Пассейк, Н.Дж. — Тут у понеділок, 19-го жовтня, в Українському Центрі, 240 Говп авеню, відбудеться концерт ансамблю з України „Соколи". Початок о год. 7-ій вечора. **Телефон для інформацій (201) 473-3379. Концерти організує і спонзорує фірма „Міст" (416) 728-3750.**

Проф. Л. Рудницький отримав нагороду ім. І. Франка

Джерзі Сіті, Н.Дж. — Як подає „Літературна Україна" з 17-го вересня Президія Ради Спілки Письменників України признала нагороду ім. І. Франка за 1992 рік трьом письменникам і дослідникам творчости великого Каменяра — Михайлові Мольнарові зі Словаччини, Фльоріянові Неуважному з Польщі та Леонідові Рудницькому із ЗСА.

Проф. Л. Рудницький, широко відомий в українській громаді, голова Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗСА, а від короткого часу також голова Головної Ради НТШ, є професором університету Лясалл. Йому належить переклад „Собору" Олеся Гончара на англійську мову. Премію присуджено йому за грунтовну дослідницьку працю „Іван Франко і німецька література".

М. Мольнар — старший науковий працівник Словацької академії наук, критик і літературознавець є автором понад 500 літературних праць, критичних статтей і рецензій, в тому праці „Зв'язки Івана Франка з чехами і словаками". Премію отримав за популяризацію української літератури у світі.

Ф. Неуважний — професор Варшавського університету, має велику кількість праць і статтей з україністики, упорядкував „Антологію української поезії". Премію отримав за велику перекладницьку працю і видання однотомника І. Франка польською мовою.

ДИТЯЧА МАСКАРАДА В НЮАРКУ

Нюарк, Н.Дж. — Заходом Кружка Матерів при школі св. Івана Хрестителя тут у неділю, 25-го жовтня від год. 2:30 до 5-ої по полудні в гімнастичній залі школи відбудеться маскарада для дітей з іграми, несподіванками та буфетом. **Вступ — 3 дол. Адреса школи — 762 Сендфорд авеню в Нюарку.**

„Культурі у нас тепер не затишно"



У редакції „Свободи" розповідь веде міністер культури України Л. Хоролець.

Джерзі Сіті, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Міністер культури України Лариса Хоролець, драматург і артистка Державного Театру ім. І. Франка у Києві, вперше відвідала ЗСА, запрошена американськими культурними колами — але не поминула в часі своїх відвідин і українську громаду, з якою зустрілася, і публічно, і у вузькому колі, як ось саме в навечер'я повороту в Україну, в приміщеннях Українського Народного Союзу. Після розмови із головним предсідником УНС Уляною Дячук та з іншими членами Екзекутиви, міністер Л. Хоролець перейшла до редакції „Свободи", де провела довший час на свобідній розмові із усіма членами редакцій щоденника і „Українського Тижневика".

Розуміється, присутні редактори засипали її десятками питань. Вона відповідала спокійно, самовпевнено, як пристало людині на відповідальному пості. А може їй також допомагає її акторський досвід, що без сумніву стає в пригоді у виголошуванні публічних виступів.

Вона, як нам відомо, дочка професора української мови та літератури, який вів її у коло українських письменників і це дало їй можливість зустрічатися із „шестидесятниками" та жити справжнім українським культурним життям. Саме батько привів Л. Хоролець до театрального мистецтва та пробудив у неї театральні здібності. Атмосфера родинного дому сильно вплинула на її віданість українській культурі, яку так добре можна тепер відчути у всіх її починах та у всіх позиціях на

(Закінчення на стор. 4)

У СВІТІ

ЛІДЕР НАЙБІЛЬШОЇ в Анголі опозиційної партії УНІТА Жонас Савімбі відверто погрожує розпочати нову війну, якщо національна виборча рада оприлюднить остаточні вислідки перших загальнонародних виборів, що відбулися 29-го — 30-го вересня ц.р. УНІТА відмовляється визнати результати виборів, оскільки вони, на її думку, були пофальшовані на користь правлячої партії МПЛА і її голови, президента Анголі Жозе Едуарду душ Сантуша.

КУВАЙТ ПОДАРУВАВ Єгиптові 20 міл. дол. у зв'язку із землетрусом і спричиненими жертвами. Голова Европейського парляменту Жак Дельор повідомив, що Европейська спільнота має намір передати єгиптянам гуманітарну допомогу в сумі 195,000 дол.

СЕРБСЬКА ПОЛІЦІЯ застосувала сльозоточивий газ і гумові кийки для розігнання кількатисячної демонстрації албанців в місті Пріштині — центрі автономного краю Косово. До 90 відсотків населення краю — етнічні албанці. Учасники демонстрації вимагали, щоб у місцевих середніх і вищих школах навчання велося албанською мовою і щоб історія краю віддзеркалювала не політичні тенденції белградського керівництва, а таки історичну дійсність.

УРЯД ПАКІСТАНУ ВИМАГАЄ від Сирії видати Муртазу Бгутто, лідера пакістанської терористичної організації, сина колишнього прем'єр-міністра Зульфікара Алі Бгутто. Муртаза, який тепер мешкає в Дамаску, в інтерв'ю для сирійської газети „Нюс Інтернешенел" заявив, що створив свою організацію в Пакістані в 1977 році після воєнного перевороту, у вислідї якого його батька було позбавлено влади, а через два роки страчено.

ЗГІДНО З ІНФОРМАЦІЄЮ південнокорейської агенції національної безпеки, в тюрмах комуністичної Північної Кореї перебуває до 200,000 політичних в'язнів. Їх мучать тяжкою працею, голодом, за найменший непослух піддають жорстоким екзекуціям. У вислідї мало який в'язень доживає до 40-річного віку. Кількість політв'язнів збільшилася після поразки комунізму в Східній Европі. Пйоньянські лідери хочуть репресіями продовжити існування північнокорейського комуністичного режиму.

ПРЕЗИДЕНТ АФРИКАНСЬКОГО національного конгресу Південної Африки Нельсон Мандела відвідав Китай і мав переговори з китайськими керівниками. Китай і Південно-Африканська Республіка готуються встановити дипломатичні стосунки, у зв'язку з цим китайські власті хотіли з'ясувати становище АНК. Під час розмови з Манделою голова КНР Ян Шанкунь запевнив, що Китай є на боці тих сил в ПАР, що борються проти апартеїду.

УКРАЇНА І БОЛГАРІЯ підписали договір про дружні стосунки і співробітництво між двома країнами. В договорі передбачено, що Україна сплатить Болгарії свою частку більйонового боргу колишнього Совєтського Союзу — 16 відсотків. Підписуючи договір, Президент України Леонід Кравчук заявив, що гарантує дотримання прав болгарської меншини в Україні, яка налічує 240,000 осіб.

36 ОСІБ ВБИТО, СОТНІ ранено у вислідї кривавих сутичок між різними етнічними громадами в місті Сітамаргі на півночі індійського стейту Бігар. Безпорядками вирішили скористатися кримінальні елементи, котрі два дні грабували крамниці і тероризували мешканців міста. В Сітамаргі прибула група вояків з так званих сил швидкого реагування, нещодавно створених в Індії для боротьби з безпорядками.

ІРАНСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА агенція ІРНА повідомила, що на цвинтарі Бегешт-е-Загра, за 15 кілометрів на південь від Теграну, поблизу могили духовного лідера Ірану Хомейні вибухнула бомба. Власті арештовують всіх, на кого падає бодай найменша підозра.

В АМЕРИЦІ

КАНДИДАТ НА СЕНАТОРА від Демократичної партії в нюйоркському стейті Роберт Абрамс назвав свого республіканського опонента сенатора Алфонса М. Д'Амато „фашистом". На політичному зібранні в неділю, 11-го жовтня Абрамс відмовився перепростити сен. Д'Амато, хоч свою первісну заяву про „фашизм" сенатора назвав „невдалою", яка була викликана гострою кампанією Д'Амата проти нього. Прихильники Д'Амато вимагають тепер від Абрамса заперечень і перепрошень, бо в противному випадку вони використають цю заяву у виборчій кампанії проти Абрамса, який не грішить скрайністю.

НА ПРОТЯЗІ 27 РОКІВ президентських виборів „Крук повіт" в стейті Орегон, все був дзеркалом правдивої опінії і передсказуваних вислідів. Мешканці цього повіту все голосували за переможцем від часів президента Ґровера Клівленда. Цього року виборці відчувають недостачу ентузіязму для підтримки президента Дж. Буша і тому лідери цього повіту не є певні за перемогу Буша.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖОРДЖ БУШ у спеціяльному циркулярі, розісланому бюром керівника персоналу Білого Дому Джеймса Бейкера, вимагає від усіх членів урядових комісій і наименованих дорадників, щоб вони зараз після виборів зголосили свою демісію. У меморандумі Бейкера говориться, що вимога резигнації є тільки формальним зрядженням Президента і свого роду вказівкою, що у випадку переобрання Дж. Буш плянує активно розпочати кампанію по лінії бажань виборців, головно в економічному секторі. Буш дав до зрозуміння, що він звільнить негайно секретаря Департаменту скарбу Ніколаса Брейді, директора бюджету Ричарда Дармана і головного економіста Білого Дому Майкла Дж. Боскіна.

ТЕЛЕВІЗІЙНА СТАНЦІЯ Ен-Бі-Сі передала, несподівано для всіх, у програмі „Тудей" інтерв'ю кореспондента названої станції з президентом Джорджем Бушем. Він, дискутуючи свою ролю у так званій афері „Іран-контра", відновив свою атаку проти губернатора Арканзо Билла Клінтона, кандидата Демократичної партії на президента, піддавши гострій критиці його активність у скрайньо-ліберальному антив'єтнамському русі. Спонтанна передача під час сесії Кеті Кірик, яка передавала розмову з Барбарою Буш і показуючи приміщення Білого Дому телестанція нібито припадково попала не Президента ЗСА у так званій „синій кімнаті". Не зважаючи на протести Президента і Першої Лейді, К. Кірик таки поставила питання Бушеві про його враження від президентських дискусій і послідовність його атак проти Клінтона за його антидержавні демонстрації. Очевидно, Президент розуміє, яке велике значення, зокрема у виборчій кампанії, має телевізія і про це знали також К. Кірик і продуцент Джефф Зукер. Тому президент Дж. Буш не відмовлявся від відповіді.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Клопоти Е. Шеварднадзе

У добро Міхаїлові Ґорбачову треба записати, що він етапами зліквідував Андрея Ґромика, похмурого, хронічного міністра закордонних справ, який дипломатією звузив до одного слова „нєт", та заступив його комуністичним достойником Грузії — Едуардом Шеварднадзе. Цей останній був комуністом тільки з назви, — насправді за своїм світоглядом був демократом, який вніс новий стиль у закордонну політику совєтської імперії. Західній демократичний світ знайшов у ньому партнера, з яким можна було договорюватися про щораз кращі військові договори (редукція різних родів зброї) та поступово ліквідувати холодну війну. Тепер уже забулося, що це Шеварднадзе викликав сенсацію у всьому міжнародному світі своїм несподіваним виходом з уряду з арґументацією, що Ґорбачов підготовляє диктатуру. Згодом він замирився з Ґорбачовим, але не можна було говорити про їхню співпрацю, бо — розлетілася імперія.

У січні цього року Шеварднадзе залишив Москву і вернувся до столиці своєї батьківщини Тбілісі. Там Шеварднадзе, з величезним авторитетом у народі, став миротворцем, бо мала грузинська країна з 5 і півмільйоновим населенням потопала у громадянській війні та у конфліктах між різними племенами. Тепер відбуваються там парляментарні вибори. Шеварднадзе кандидує на голову парляменту, але дописувач „Ню Йорк Таймсу" з 12-го жовтня ц. р. твердить, що насправді Шеварднадзе матиме найвище становище і владу, бо обраний народом президент зустрівся з гострою опозицією, виникла громадянська війна і він, президент, утік за кордон.

Сам Едуард Шеварднадзе, грузинський патріот, болїє болями своєї батьківщини і нарікає в розмові з представником „Ню Йорк Таймсу", що колись, як міністер закордонних справ совєтської імперії, мав далеко менше турбот, як тепер у маленькій Грузії. Жаліється, що не всилі зарадити всім лихам, не всилі заповнити крамниці хлібом, якого нема, чи придбати газоліну. Він, який став людиною західньої культури і підходу до проблем політики, напевне не всилі зрозуміти своїх земляків, як вони, відзискавши рідну державу, могли створити 32 політичні партії. Коли Україна із 52-ма мільйонами населення має „тільки" 28 партій, то в порівнянні з Грузією вона ще щаслива...

Була колись вістка, що президент Росії Боріс Єльцин їздив до Грузії, щоб помогти Шеварднадзе в його турботах. Була теж вістка, що й президент України Леонід Кравчук разом із Єльцином буцімто пропонували спільну конференцію з Шеварднадзе. Чи ті вістки були правдиві і які тепер взаємини Росії й України з Грузією — трудно зорієнтуватися при відсутності безпосереднього інформаційного зв'язку. За існування Української Народної Республіки Грузія була найближчим союзником України. Ті обидві країни впали були жертвами російського імперіялізму, обидві використали упадок царату для свого короткого відродження й обидві тепер використали нову історичну шансу для відбудови рідної держави.

Ми вже не раз звертали увагу на цьому місці, що нема чого нарікати на неполадки в Україні, на тамошню економічну скруту і хаос, бо в інших країнах, які відзискали свою державність після російсько-комуністичного верховодства, діється також недобре, а то й ще гірше. Сателітні країни, поза державними межами СССР, не підлягали русифікації, але Грузія підлягала, дармащо тамошні „меншини" асимілювалися до грузинського довкілля — процес, що його можна вже тепер зауважити в Україні. Це двоякий процес, бо Україна як і Грузія дарували Росії безчисленних перевертнів. Головою Думи у Петрограді ще за Миколи II, був Родзянко, родом українець, — редактором чорносотенної газети у Києві був Віталій Шульгин, родом українець, і Сталін був родом грузин.

Усі українці повинні співчувати Грузії та бажати їй державницького протверезіння тамошнім партійцям, закріплення і розвитку рідної держави. Єдність потрібна Грузії так само, як Україні.

Любомира Крупа

У НОВІЙ ДЕРЖАВІ — НОВА ВІЛЬНА ЛЮДИНА

(Розважання після Світового форуму українців)

II

Школи діють у співпраці з виховними організаціями молоді: Пластом, Союзом Незалежної Української Молоді, левенятами, Зеленими, Січами, очевидно там, де вони вже діють, а не діють всюди через брак вишколених виховників. Пласт, наприклад, не набирає членства доки не мають виховників, що пройшли відповідний вишкіл, так, що батьки вписують дітей на листи і чекають черги. Рівночасно з 1990 року почалося оновлення у Гнідинській Середній Школі під Києвом за почином її динамічної ідейної директорки Валентини Стрілко. Там розпочато нову навчальну програму без підручників зі зворотом до джерел української культури та з увагою до сприяння індивідуальному ростові студентів.

І ще один приклад дуже цікавого почину на полі шкільництва — це Авторська Школа Марії Чумарної у Львові, з зовсім новим підходом до навчання дитини з пріоритетом самовиховного процесу над навчальним. Її мотиви: „Знання без високої моральної цілеспрямованости є мертвими, а іноді стають злочинними". Ця школа є українознавчою за своїм спрямуванням — весь навчальний і виховний процес базується на основі природного і звичаєвого календаря українців.

В інтерв'ю Марія Чумарна пояснює: „Хочемо наблизити дітей до основ того синкретичного пізнання і сприймання світу, яким жили наші прадіди. Виходимо з того, що запобігти глобальному Чорнобилю можуть лише люди, що усвідомлюють себе частинами Божого світу і відчувають велику відповідальність за все, що передано їм у спадок". Марія Чумарна має вповні опрацьовану навчальну програму, від початкової школи до ліцею включно, що заслуговує на увагу та допомогу з боку фонду видання підручників. У цьому пляні — виховання нової людини — працюють і організації молоді про що звітували їхні представники на сесії організацій молоді Форуму.

Дещо про цю сесію Форуму, що далеко не є ані оглядом, ані звітом. Участь в сесії брали делеґати з України, західньої і східньої діяспор.

І так, з інформативного звітування можна було дістати певну, одначе, неповну картину організованої молоді: насьогодні є зареєстрованих 20 республіканських організацій молоді. Найчисленнішою є таки комсомол — 60,000 членів, на жаль не діє над оновленням людини. Є теж переорганізований комсомол на Спілку Молоді України, програмою якої є опіка над хворими дітьми, допомога жертвам Чорнобиля. На сесії були численні представники обласних студентських товариств, деякі зі специфічними програмами. Ось як студентство з Миколаївщини займається влаштуванням фолкльорних фестивалів. Українська Молодь Христові, заснована 1990 року — неполітична, з метою християнського виховання,— влаштовування прощ. Хочуть побудувати християнський центр молоді та підготовляють з'їзд. Організація „Лелека" — культурологічна, членами є головно молоді поети, художники, професійні ансамблі „Мозаїка", „Стожари"; діють головно на Херсонщині, в Одесі. Українська Молодіжна Ліґа — діє в 18-ти областях; напрямок діяльности — збудження національної свідомости; членство обіймає 30 відс. працівників освіти. Працюють для інтелектуального зростання молоді, плекають фолкльор, влаштовують табори. Міжнародна Ліґа рибалок — назва сама говорить про програму, Фонд Молода Україна, католицька молодь — 6,000 членів, Український Січовий Союз, Товариство Лева.

Поза межами України: Український Молодіжний Клюб в Москві з 1988 року, Українська Родина в Ризі (Латвія), Спілка Студентів Буковини.

За допомогою діяспори відновлено такі виховні організації молоді: СУМ з 1989 року відновлено в 18-ох областях, охоплює біля 2,000 членства. Організує дітей, юнацтво і студенство, забарвлення діяльности — політичне. Діє під назвою Спілка Незалежної Української Молоді.

Другою організацією молоді є Пласт, аполітичний, програма основана на світовій скавтовій методі — вірности Богові і Батьківщині на ідейних основах та на підставі пластового закону при помочі гармонійного спілкування з природою і пізнання навколишнього світу, формувати сильних тілом і духом, характерних, чесних провідників. Приналежність до світового скавтинґу має особливе значення для України, бо через світове скавтове товариство наша молодь входитиме в середовище, де сьогодні формуються майбутні мужі світу. Насьогодні Пласт має станиці або 30 осередків в 14 областях України, разом до 3,000 членів. Зацікавлення Пластом — велике, але його частини засновуються в міру вишколення виховників. Відновився Пласт теж в Польщі, і Чехо-Словаччині, не без проблем через чеський шовінізм.

Освіченість і ентузіязм провідників цих організацій дають певну запоруку, що вони відіграють позитивну ролю у вихованні нової ґенерації для будови нової української держави. Ці і повищезгадані почини в ділянці оновлення освіти є запорукою, що процес відродження української людини вже розпочався!

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Любов Дражевська

Готуємо виставку П. Холодного, мол.

Сьогодні в Україні ситуація складна: хаос, криза. Але чимало ідеалістів-„чорноробів" робить своє діло. „А ти, Марку грай" — казав Марко Кропивницький, коли мав труднощі зі своїм театром. І сьогодні є багато тих, хто завзято „грає". Згадати б тільки, що відкрито незалежний університет — Києво-Могилянську Академію; історики, діставши доступ до архівних матеріялів, переписують історію; з допомогою діяспори видають для шкіл нові підручники; реставратори рятують старовинні ікони...

Наші завдання у діяспорі безконечні: хоч зроблено багато, ще більше треба зробити. Всі знаємо, що треба знайомити світ з Україною та її культурою, треба передати в Україну і зберегти для історії найцінніші здобутки діяспори в ділянках науки й мистецтва.

Один з таких здобутків — мистецтво Петра Холодного, мол. Від грудня минулого року при Українському Музеї в Ню Йорку, під патронатом його Святости Патріярха Мстислава і Преосвященнішого Архиєпископа Митрополита Стефана Сулика діє Комітет для вшанування пам'яті Петра Холодного, мол. Першочергове завдання Комітету — влаштувати виставку творів мистця, показати її на Заході і в Україні, видати монографію про життя і творчість Холодного.

Комітет збирає пожертви, які вже пішли в діло: цього літа почалося кропітке фотографування ікон Петра Холодного, мол. в українських церквах Північної Америки.

Можна вважати символічним: за підготову виставки одного з найбільших мистців діяспори старшого покоління взялися мистці з молодшого і середнього покоління: народжена в Америці 1967 року Христина Сай-Ганкевич і народжений в Україні 1944 року Петро Грицик — художник і фотограф.

Х. Сай-Ганкевич здобула мистецьку освіту в Америці (Сара Лоренс коледж та Бард коледж) і в Англії (Оксфорд); 6-го листопада ц. р. відкриється виставка її праць в Українському Інституті Америки. Художниця була також ученицею П. Холодного. У статті про свого вчителя написала, що відчуває глибоку вдячність до нього і вважає своїм обов'язком допомагати у підготові виставки його творів та монографії. У монографії будуть статті Святослава Гординського й Христини Сай-Ганкевич. Нині молоденька мисткиня організовує фотографування праць Холодного, домовляється з церквами, а тоді привозить до них у своєму авті П. Грицика з його громіздкою апаратурою.

П. Грицик народився на Холмщині, мистецьку освіту здобув у Львівському художньому інтитуті. В роки застою на компроміси в творчості не йшов, був так званим нонконформістом. Лише наприкінці 80-их років твори Грицика почали виставляти на республіканських та закордонних виставках. У 1990 році Грицик приїхав до Америки, мав виставку в Українському Музеї в Ню Йорку. З молодих років, крім мистецької праці, займався фотографуванням. Тепер це дає йому основний заробіток.

Фотографуючи праці Холодного, Грицик захопився ними, авторові цієї статті сказав, що вони є визначним явищем у світовому малярстві. Холодний — рідкісний художник, виявив свою індивідуальність в іконах у візантійському стилі — каже він. Ікони в церкві св. Івана Хрестителя в Гантері — це чудо, кольористика надзвичайна. Грицик підкреслив, що твори Холодного нині необхідні на Україні. Там почали будувати нові церкви, потрібні ікони. Соцреалізм зіпсував смаки, сьогодні мало художників займається іконописом. Холодний має багатьом служити за взірець.

П. Грицик і Х. Сай-Ганкевич дружньо співпрацюють. Уже зфотографовано ікони в церкві-пам'ятнику св. ап. Андрія Первозванного в Бавнд Бруку і в церкві св. Івана Хрестителя в Гантері. Залишилася серйозна проблема з увічненням високорозташованих ікон та вітражів: потрібне риштовання, затруднення робітників.

До початку зими мають бути зфотографовані ікони в св. Володимирівському соборі і в церкві св. Юра в Ню Йорку, в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку і в церквах св. Володимира і свв. Петра і Павла в Ґлен Спеї. Треба ще дістати фотографії ікон у церкві в Люрді.

Йде праця ще в одному напрямку: виготовлення високоякісних репродукцій картин та ікон Холодного, що є в приватних руках. Цього літа організатори виставки здобули професійно зроблені фотографії двох ікон, що є власністю подружжя молодих учених-біологів, Олени Буревій-Яценко й Джеймса Сан-Антоніо.

Кошти на муравлину працю підготови виставки потроху надходять. На 9-го жовтня прибуток Фонду Холодного становив понад 5,000 дол. Це уможливило почати чи не найважливішу працю — фотографування ікон Холодного в церквах і його творів у приватних колекціях. Репродукції будуть використані на виставці та в монографії, а пізніше напевне в книжкових виданнях з істо-

(Закінчення на стор. 3)

Лев Яцкевич

МАЛІ, АЛЕ ВАЖЛИВІ ВИНАХОДИ

Присвячуємо багато місця великим винаходам, таким, як парова машина, мотор Дізля, льокомотива, автомобіль, жниварка, танк, бульдозер, вантажниця тощо. Але дуже рідко згадуємо про малі винаходи, за вийнятком електричної жарівки, яка в 1979 році святкувала 100-річчя свого винаходу та транзистора, якому в 1972 році сповнилося 25 років життя від дня його припадкового відкриття. Обидва винаходи зробили справжню революцію у світі; жарівка у розвитку електричного промислу, а транзистор у розвитку електронного промислу.

Винахід електричної жарівки запрограмував Томас Алва Едісон, над винаходом якої він працював разом із своїми асистентами в ляботаторії, розташованій в Менло парку Н. Дж., практично, 24 години денно, впродовж 11-ох років.

Коли врешті 21-го жовтня 1879 року жарова нитка, з карбонізованої бавовни, заблисла в скляній грушці червонавим світлом, ані Едісон, ані його п'ять знеможених асистентів не були свідомі цього, що в тому дні вони започаткували справжню революцію в цивілізації світу та створили нову ділянку електричного промислу, вартість якої за 50 років буде дорівнювати 15-ом більйонам долярів.

Якщоб у тому часі існувала Нобелівська фундація, Едісон напевно отримав би її з ділянки фізики. Таку нагороду здобули спільно в 1947 році три американські фізики: д-р А. Браттен, Вілліям Шаклі та Джон Бардін, з телефонної лябораторії Белл у Мюррей Гілл, Н. Дж. за досліди над винаходом транзистора. Звичайно, примітивна лябораторія Едісона в Менло Парку не була рівня Телефонної лябораторії Белл, і щодо технічного вивінування, та кількости наукових працівників та дослідників, що у випадку дослідів над транзистором — становило 500 осіб. Вони всі були розподілені на невеликі групи, що працювали над цією самою проблемою. Тому слід погодитися з поглядом д-ра А. Браттена, які він висловив на дводенній конференції хемічних інженерів у Френклін Інституті у Філядельфії, що винахід транзистора його групою радше був припадком або щастям.

Так само, як електрична жарівка зробила революцію в електричному промислі, теж і транзистор зробив революцію в електроніці, в якій через елімінацію катодної лямпи, здешевив та зменіятюризував всі продукти електронного промислу.

У журналі „Старт", який виходить у Загребі в Юґославії, недавно опубліковано статтю про малі винаходи.

І так: щіточку до зубів винайшов у 1787 році Вілліям Аддіс, який відсиджував кару в лондонській в'язниці Нюґейт. У тому часі люди чистили зуби невеликою полотняною ганчіркою. Щіточку до зубів Аддіс сконструював з курячої кістки (в якій просвердлив ряд дірок) та кінського волосіння, яке коротко притяв. Винахід цей після виходу з в'язниці він опантентував та доробився на ньому великих грошей.

Важко повірити, що зубна протеза на два і пів тисячі років старша від щіточки до зубів. Її винайшли перші автохтони Італії, етруски в VIII сторіччі перед нашою ерою. Зуби в тій протезі виготовлено із слоневої кости та сполучено із собою золотом. Ренесанс зубної протези започаткував в XVIII сторіччі н. е. паризький дентист П'єр Фучар, що виготовив дводільну протезу, в якій горішня частина була сполучена з долішньою з допомогою пружинки. Одним недоліком тієї протези було те, що її власник мав постійні проблеми зі замкненням уст. Джордж Вашінґтон, перший Президент ЗСА мав таку протезу з порцеляни. Його неприродно суворий вигляд обличчя, який бачимо на всіх його портретах, був виявом зусилля затримати замкнені уста.

Окуляри були відомі в Китаї уже в X сторіччі; згодом вони появилися на терені Тосканії, у Фльоренції, у якій жив їхній винахідник, фльорентійський скляр. Двофокусні окуляри („Bifocal") появилися щойно в 1785 році, їхнім винахідником був колишній друкар, редактор, вчений, політик та винахідник громовідводу, Бенджамин, Френклін, з Філядельфії.

Про виделки, як приладдя до їжі, згадується уже в XI столітті н. е. Ними мала користуватися дочка одного з цісарів із Візантії. У пізньому середньовіччі, це приладдя було вже відоме на італійських дворах. У 1608 році письменник Тома Коряте завіз його до Англії, але сини Альбіону вважали, що користування виделками не личить мужчині. Тому право громадянства здобули вилки в Европі щойно під кінець XVIII сторіччя.

Табличка шоколяди появилася доперва в 1819 році у Швайцарії. Її винайшов 23-річний Франсуа-Люїс Каїлєр. Перед тим шоколяду продавали в бльоках, які купець мусів прорубувати ножем, коли покупець хотів купити менше, ніж 10 кілограмів.

Володимир Жила

ЗБУДЖУЮТЬ ДУМКИ, ВИКЛИКАЮТЬ РОЗДУМИ...

II

Коротко відзначила письменниця і літературну дискусію, „Европа чи Просвіта", зокрема виступи М. Хвильового, Юрія Меженка і Бориса Коваленка, студента Зерова, який „філіґранну блискучість і діямантовість свого професора задумав шахувати грубою невігласною пролетарсько-марксистською дубинкою".

Закінчилася наука і студентські роки й треба було думати про працю. Д. Гуменна змучена труднощами життя потребувала романтики й виїхала до Запоріжжя на педагогічну працю. Але тут швидко виявилося, що у неї немає педагогічних здібностей і вчителювання було їй немиле. Повернувшись до Києва, життя її і далі було порожнім „з тягучими інтервалами і застоями, без перспектив".

З пригнічення і застою вирвала тим разом Д. Гуменну поїздка з відрядженням „Плуга" на все літо по Україні для всебічного вивчення життя і побуту сільськогосподарських комун і колективів. Але й тут вона швидко станула в обличчі нової страшної дійсности. Вона пише: „Де б я не заходила на передпочинок, всюди не було чого їсти. Хліба нема! І до хліба нема... Хліб викачали, щоб їх день і ніч качало, забрали й останнє... голод! Ще й обліґаціями доконують".

З цих придніпрових сіл вона винесла глибокі враження, які оформила гіркими словами: „Тут на камені якось не віриться, чи була революція, чи ні. І невже вона відбилась на селі тільки тими обліґаціями, викачкою хліба, самообкладанням, прокльонами?"...

Тут в обласному земельному управлінні порадили їй відвідати три запорізькі комуни, описом яких і розпочався новий етап її літературної біографії. Вона написала просто про все, що бачила „з позиції зафіксувати епохальні перші кроки нової ери... Я ж була цілком радянська людина і ніякої подвійної бухгальтерії не плекала... Це я підкреслюю, — пише вона, — бо при всіх наступних знищуваннях мене я почувала себе морально сильною: я хотіла і хочу працювати для українського народу... Ця моральна опора давала мені силу витримати наступні шторми".

У нарисі вона нічого не видумала, писала про істинну правду, покладаючись на „Плуг", що „там побачать, що політично витримане, а що ідеологічно негодяще". І так попала в гущу політичної розгри, що продовжувалась роками агонії та викидання її з літератури. Тут ще в додаток у нарисі про комуну „Аванґард" письменниця зачепила русифікаційний курс Москви на Україні. Таким чином за пару місяців Д. Гуменна стала „всесоюзною знаменитістю".

У той трагічний час у своєму житті, письменниця не тільки страждала, а тужила за товариством, але за тонким, добірним, а такого не було. Єдиними приятелями, що виривали її з розпачу були її думки. Вона так змальовує їх: „І я вибираю якусь свою наймилішу думку й іду з нею, її розмотую. Так і в мене з'явилось товариство мені по душі — мої власні думки".

Наприкінці 1931 року в Харкові потворилися нові літературні організації, в яких і опинилися колишні плужани. Тепер деякі з них ставилися з погордою до своєї матірньої організації. „А хто тільки, — пише Д. Гуменна, — не перейшов через 'Плуг'? У харкові прийшло до великої розправи з Д. Гуменною, її усунули з радіомовлення, з Головліту повернули її „Листи із степової України" з неґативною рецензією: „Не друкувати". Письменницю обсіли тоді „настирливі думки про найшвидший кінець — смерть", бож вона стала зайвою. У газетах і журналах почали з'являтися неприхильні статті. „Трактор" наділив її почесним іменем „куркульська письменниця". „За неповним списком титулів, — пише Д. Гуменна, — я була ще 'глитайський агент в літературі', 'диверсантка в літературі', 'рупор дрібної буржуазії' "...

Тим часом почався двобій між Косіором і Скрипником. У 1933 році Скрипник застрелився. Пилипенка, людину Скрипника, вигнали з усіх посад. За порадою Якова Ґородського Д. Гуменна написала відкритого листа до „Літературної газети", але цього листа цей же Ґородський зфальшував і вийшло таке, що письменниця мовляв, навколішках кається і просить прощення.

Проживши ще кілька місяців „у цьому вітристому, запилюженому, ворожому до мене Харкові, де мене викинуто на звалище, в 'літературний брак' ", письменниця виїхала на два місяці в відрядження до Середньої Азії. Але з Туркменістану вона вже не повернулася до Харкова, а поїхала до Києва. З невимовним жалем пише вона: „Те місто не прийняло мене і я не прийняла його. Досить Харкова! Київ моя батьківщина, я належу тільки до Києва".

Закінчення буде.

ШВЕДСЬКА КОРОЛІВСЬКА академія наук найменувала лавреатом з ділянки економіки в 1992 році американського вченого економіста Гері Бекера. У повідомленні представників академії сказано, що Бекер вніс великий вклад у розв'язку багатьох економічних проблем у світі, опублікувавши кілька книжок, у яких обоснував різні аспекти діяльности людини і урядів в ділянці економіки яка включає також соціяльну сторінку життя людей, напри клад, безробіття, злочинність, бездомність та інші негативні прояви. Г. Бекер отримає рівночасно від шведської Королівської академії наук грошову нагороду у висоті 1.2 міл. дол. В інтерв'ю з кореспондентом аґентства Ассошіейтед Пресс проф. Г. Бекер заявив, що його завжди цікавили соціяльні проблеми і він знає, що тільки економіка дає відповідь на ці складні питання.

СЕНАТОР-ДЕМОКРАТ з Тексасу Ллойд Бентсен, колишній кандидат Демократичної партії на пост віцепрезидента і учасник дебат чотири роки тому з Деном Квейлом, заявив журналістам: „Я здивований, що деякі політики й засоби масової інформації не очікують від Квейла багато. За чотири роки на пості віцепрезидента він здобув чимало досвіду, який він використає не тільки під час дебат, але також у виборчій кампанії республіканців взагалі". Слова Бентсена про Квейла були сказані ще перед дебатами кандидатів на віцепрезидента, які відбувалися, як відомо, у вівторок, 13-го жовтня.

Другий міжнародний гуцульський фестиваль

Від 28-го до 30-го серпня ц. р. у чарівному містечку Вижниця відбувся 2-ий міжнародний гуцульський фестиваль. Урочисте відкриття фестивалю відбулося в день Різдва Пресвятої Богородиці, в п'ятницю, 28-го серпня, на стадіоні „Черемош" у Вижниці о годині 11-ій ранку. Але вже від ранку до Вижниці надходили різні самодіяльні ансамблі, які заповняли вулиці й чарували своїми чудовими народними строями та хорами й оркестрами. Зібралися гуцули не тільки з Вижницького й Путивлівського, але також із Косівського, Верховинського, Коломийського й Надвірянського районів Івано-Франківщини та з Рахівського району Закарпатської області і з Південної Буковини.

Програму фестивалю збагатили також вокально-інструментальні ансамблі з України та сусідніх країн: Чехо-Словаччини, Мадярщини й Польщі. Ще до відкриття фестивалю гості збиралися в Вижницькому будинку культури, який своєю внутрішньою декорацією приваблював око глядача, бо кожний сантиметр його стіни чи стелі вкритий гуцульською плоскорізьбою.

Коло 11-ої год. члени організаційного комітету фестивалю, разом з місцевим представником президента, зложили вінок перед пам'ятником Тарасові Шевченкові, а звідти колонами перейшли вулицю міста до стадіону „Черемош".

Тут голова оргкомітету фестивалю привітав усіх зібраних учасників і, згідно зі старою українською традицією, присутній молодий Владика Данило, Єпископ Київського патріярхату, відмовив молитву. Опісля учасників фестивалю вітали представник президента та обласні й районові достойники, а між ними від Президії секретаріяту СКВУ — д-р Василь Верига та від Гуцульської діяспори — Антін Ясельський з Англії.

Після офіційної частини розпочалася концертова програма, яка складалася з виступів різних ансамблів, а в тому числі „Черкаських Козаків" та Київського молодечого ансамблю.

Після обіду від 5-ої до 11-ої години ночі відбувся конкурсовий фестиваль та програма естрадних колективів, вокально-інструментальних ансамблів, як також знайомство керівників фестивалю і журналістів з виставками та музеями.

На другий день, 29-го серпня, фолкльорні колективи продовжували конкурсну програму: оркестри народних інструментів, вокальні групи, а солісти — вокалісти — на стадіоні „Черемош"; драматичні колективи, декляматори — в Будинку культури міста Вижниці, а танцювальні колективи — в Будинку культури села Іспас.

В програму входили також виставки творів декоративно-прикладного мистецтва в селах Іспас і Мілієво. В Мілієві відбувся також і конкурс авторської пісні.

Дня 30-го серпня зранку відбулася наукова конференція з доповідями про різновиди гуцульського життя в минулому й сучасному, а на стадіоні „Черемош" також розпродаж — ліцитація предметів, що були на виставках. По полудні відбулося нагородження переможців та лавреатів фестивалю і передача естафети Рахівському районові Закарпатської области.

Поміж запрошеними гостями були такі відомі особистості, як Дмитро Гнатюк, Василь Зінкевич, Петро Ончул, Іван Попович, Софія Ротару та члени ансамблю „Смерічка".

На жаль, автор цих рядків не мав змоги гостювати протягом усього фестивалю, але те, що йому довелося бачити й чути — заслуговує на похвалу.

Такі фестивалі — це знаменитий засіб патріотичного й естетичного виховання молодшого покоління в любові до своєї культурної спадщини. А як відомо, під сучасну пору Гуцульщина ще найкраще зберегла своє народне мистецтво, культурні надбання своїх предків, за що їй належиться честь і хвала. Було б побажаним, щоб на такі фестивалі організатори запрошували також із Заходу молодечі організації — Пласт, СУМ, ОДУМ тощо.

Д-р Василь Верига

Готуємо...

(Закінчення зі стор. 2)

рії мистецтва.

Досі надійшли пожертви від 50-ох окремих осіб і подруж, від чотирьох кредитівок і однієї молодечої організації. Малувато! Серед пожертв є чимало „вдовиних лепт" — відгукнулася старша ґенерація, пенсіонери. Сподіваємося, що надійде більше. Чекаємо також пожертв від багатшої середньої ґенерації, бож як сказав чучасний український художник — „Холодний потрібний Україні".

Просимо надсилати пожертви на адресу: The Ukrainian Museum, 203 Second Ave, New York, N. Y. 10003. Чеки виписувати на: The Ukrainian Museum — Chodlny Fund. Пожертви можна відтягати від податку.

Філядельфійська Округа УНС обходить щорічне свято



Відзначення Заслуженого Союзовця (зліва): Петро Тарнавський, касир Округи, Федір Петрик, секретар 362-го Відділу УНС, Василь Пастушок, голова Контрольної Комісії УНС, Іван Скіра, заступник голови Округи.

Філядельфійська Округа Українського Народного Союзу відбула свій уже 27-ий з черги Союзовий День — пікнік на оселі Спортового Т-ва „Тризуб". Пікнік відбувся тим разом аж в двох днях: 16-го і 23-го серпня ц. р., а був продовжений через погану погоду.

В неділю, 23-го серпня, якраз напередодні першої річниці проголошення незалежности України, присутні насолоджувалися гарною погодою і природою „Тризубівки". При звуках оркестри „Карпати" гості забавлялися при вщерть заповненій танцювальній площі. Три сестрички Фінні, членки УНСоюзу, із дитячого вокального ансамблю „Соловейки" виконали шість українських пісень, співаючи сольово і в тріо. Цю програму старанно підготовила проф. Зоя Маркович. Кульмінаційною точкою було відзначення заслуженого союзовця. Голова Контрольної Комісії УНС Василь Пастушок вручив від Головного Уряду відповідну плякету секретареві 362-го Відділу УНС з Бристолю Федорові Петрикові за його союзову і громадську діяльність.

Присутні користали із інформативної літератури, яку доставив координатор братської діяльности УНС Андрій Воробець. Під кінець пікніку відбулося тягнення льотерії.

Пікніком провадив Іван Скіра, який представив декого із гостей, в тому числі й присутніх гостей з України.

Традиційний уже Союзовий День в Філядельфії відбувся заходом Ділового Комітету Округи при співпраці Спортового Т-ва „Тризуб". Як і в попередних роках Союзовий День притягнув велику кількість учасників з Філядельфії, як і з сусідних місцевостей.

С. І.

КОЛИШНІЙ ШАХОВИЙ чемпіон світу Анатолій Карпов заявив, що готовий зустрітися за шаховою дошкою з Робертом Фішером. Карпов вважає, що тепер Фішер грає гірше, ніж 20 років тому, а все ж його повернення у великий спорт „не можна не визнати проявом надзвичайної відваги".



Ділимося сумною вісткою, що в суботу, 3-го жовтня 1992 року відійшла у вічність на 69-му році життя наша найдорожча ДРУЖИНА, МАТИ, БАБУНЯ І ПРАБАБЦЯ

бл. п.

ОЛЬГА ПОПЕЛЬ

з дому ЗУРБА

ПОХОРОН відбувся в церкві св. Михаїла в Ню Гейвені, Конн., а тлінні останки спочили на цвинтарі Всіх Святих.

Залишила у смутку:
мужа — ІВАНА
дочку — ІРЕНУ з ріднею
синів — ЯРОСЛАВА з ріднею, РОМАНА з ріднею
сестринку з ріднею в Україні
шваґерку з ріднею в Арґентині

Ділимося сумною вісткою, що в четвер, 20-го серпня 1992 р., несподівано відійшов у вічність наш найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, ДІДУСЬ і БРАТ

бл. п.

Іван (John) Вовк

проживши 68 літ, нар. в селі Кліщівна Рогатинського повіту, Україна; абсольвент Торговельної школи в Рогатині; кол. працівник Народної Торгівлі в Рогатині (до 1944 р.); кол. вояк 1-ої Української Дивізії „Галичина" Української Національної Армії; кол. працівник (на протязі 36 літ, аж до відходу на пенсію в 1989 р.) банку "Morgan Guaranty Trust Company of New York", член парафії української католицької церкви Пресвятої Трійці і влен церковного хору в Стетен Айленд, Н. Й.

ПОХОРОНЕНИЙ на цвинтарі Св. Петра в Стетен Айленд, Н. Й. в понеділок, 24-го серпня 1992 р. після відслуження похоронних обрядів о. крилошанином Любомиром Мудрим, парохом, у "Virginia Funeral Chapel" і в українській католицькій церкві Пресвятої Трійці.

Горем прибиті:
дружина — АННА
син — ІВАН (JOHN) з родиною
дочки — МАРІКА ГАТМАН з родиною, ДЖУЛІЯ ДЖЕКОБСОН з родиною
сестра — КАТЕРИНА ГРАНКІВСЬКА з родиною (в Україні)

„Культурі..."

(Закінчення зі стор. 1)

її сучасний стан в Україні.

Оглядаючи делікатну постать, одне із перших питань, що паде від редакторів, торкається саме її жіночости. Чи має вона труднощі або перешкоди у праці з того приводу, що вона одна жінка в Уряді?

— Мала труднощі, бо спершу ставилися до мене з великими упередженнями, але тепер я таки здобула підтримку членів Уряду та Президента, хоча дальше не маю її зі сторони Думи.

— Які ваші відносини із найближчим по інтересах міністром освіти Петром Таланчуком?

— Було б гріхом на ці відносини нарікати. Ми співпрацюємо, бо наші інтереси дуже близькі. Спільне для нас питання уведення до всіх шкіл та інших ділянок життя української мови, на які в принципі є згода, але в практиці ще багато бракує. Маємо також спільні фінансові проблеми, бо на цьому відтинку все тріщить. Хоча нашим робітникам підняли платню, але інфляція поступає і цей фонд розвитку культури, на який я дістаю від Уряду 8%, сьогодні хоча затверджений, ніяк не є достатній.

Хтось питає, скільки працівників у її міністерстві і як дають собі раду, а Л. Хоролець відповідає, що їх 150 — надто багато, але важко когось викинути на вулицю. Треба, каже, кожній людині дати шансу.

Бачите, — каже вона, — для культурних починів у нас немає тепер спонсорів; Все звернене на індустрію, на вижиття, на приватизацію в ділянці економіки, але не культури. Закон наш передбачає забезпечення усіх культурних товариств, але на папері — у практиці того, на жаль, немає.

— А як представляється справа забезпечення музеїв України, що належить до вашого міністерства? Ми усі були тут потрясені нападом на картинну ґалерію у Львові і ставимо собі питання, скільки ще таких чи подібних випадків може статися.

— Ми добре свідомі того, наші музеї тепер у жахливому стані, незабезпечені, хоча ми співпрацюємо з міліцією, але це не досить. Ідеться не лише про фізичну безпеку, але й про охорону пам'яток, забезпечення їх від вивозу чи знищення. Закон про музеї прийнятий, але тут знову цього всього замало.

— Ви були саме у відвідинах в Українському Музеї в Ню Йорку. Чи уважаєте, що такий музей повинен тут дальше розвиватися і мати своє приміщення у власному будинку?

— Це, на мою думку життєва необхідність мати в ЗСА репрезентативний Український Музей — тут можна показати наше мистецтво широкому колі чужинців та цим мистецтвом зацікавити.

— Ви були саме на відкритті виставок українського образотворчого мистецтва з України у двох американських університетах. Чи маєте пляни на дальші вимінні виставки?

— Це складне питання, воно залежить від валюти, бо спровадження картин мусить бути оплачене твердою валютою, а її у нас обмаль...

— Нам, однак, здається, що це преважлива справа — тим більше, що тепер із браком цензури Україна засипана т.зв. субкультурою Заходу, що проявляється може найбільше у фільмах, телебаченні, журналах чи музиці.

— Як хотілося б захистити нашу молодь від того некорисного впливу, але так воно є — теперішні смаки виховуються на тому найгіршому, що дешевий Захід кидає в Україну. Все розраховано на інстинкт, а не на справжню культуру. Треба б і тут впровадити закони, якими не дозволяли б вводити такі культурні засоби, а рівночасно щоб і ці зразки нашої культури, що дістаються на Захід, були перевірені щодо їхньої мистецької вартости, а не ставали ще одним комерційним джерелом заробітку різних сумнівної вартости носіїв української народної культури. Треба б мати вплив на репертуар, який продають наші ансамблі на Заході. Щоб це не були лише шаровари. А до того не можна України тримати в культурному ґетто. Але до цього потрібен залізний кулак і час. Я щойно рік на цьому пості — і старалася за цей короткий час зробити, що в моїй силі.

— Ви у своїй доповіді сильно наголошували нашу культурну працю для Криму. Чому саме це так важливе для вас?

— Це місце нашої предавньої історії і там вплив нашої культури стоїть нарівні політичного впливу. При тому не забувайте, що північний Крим це українці, а південний дуже специфічний та потребує нашого культурного натиску, українських шкіл, музеїв, виставок. Чи знаєте, що ще в 1977 році була постанова зробити в Ялті, де жила Леся Українка, її музей і досі того не виконано? В Криму нічого не приходить легко, але я поставила собі за завдання довести до створення музею. Вже навіть є фонд, призначений на влаштування його і я маю надію, що з поміччю української громади у нас і тут це до наступного року завершиться.

Але це тільки одне із завдань, що стоять в черзі. Багато, багато завдань, багато проблем, а культурі у нас ніяк не є тепер затишно....

Успіх парафії св. Юра в Ню Йорку

В неділю, 27-го вересня ц.р., о. ігумен Патрикій Пащак, ЧСВВ, парох церкви св. Юра в Ню Йорку, генеральний вікарій Стемфордської Епархії, після Богослужби показував зацікавленим новозбудовану 12-поверхову будівлю, на місці, де стояла колись стара церква. Вже сам вхід до того дому — наче до палацу. Є у тому домі на 7-ій вулиці ч. 24 — 23 помешкання. Є там помешкання з вітальнею і трьома спальнями, два з двома спальнями, 18 з одною спальнею. Про модерну будову свідчить найкраще система безпеки: коли хтось дзвонить до мешканця з долішнього передсінка, даний мешканець бачить на маленькій телевізії гостя внизу. У кімнатах є окремі електричні контакти для каблевої телевізії.

Є до кам'яниці два входи, з вікон гарний вид на Ню Йорк. Не було легко здвигнути такий будинок і з фінансового боку і з уваги на складну бюрократію у місті. Помешкання не є на винайм, а на продаж.

Кридитівка „Сампоміч" та один великий американський банк погодилися давати позички на закупи.

ВЕРХОВНИЙ СУД З'єднаних Стейтів Америки відкинув прохання адвокатів Джонатана Джея Полларда, засудженого американським судом за шпигунство в користь Ізраїля, які суґерували, щоб Верховний Суд уневажнив зізнання Полларда про його шпигунську діяльність, бо воно, мовляв, було зроблене під тиском обставин. Працюючи у воєнноморській розвідці ЗСА, Поллард був заарештований службовиками ФБІ в 1985 році за те, що він продав Ізраїлеві за 50,000 дол. секретні документи і пляни. Дж. Поллард признався до вини і був засуджений на досмертне ув'язнення. Разом з ним була засуджена на меншу кару його дружина Енн, яка вже перебуває на волі і розвелась зі своїм колишнім мужем.

ВІСІМ АМЕРИКАНЦІВ азійського роду змагаються в цьому році за місце в Палаті Репрезентантів, при чому вигляди для усіх є дуже добрі. У випадку їхньої перемоги в Конґресі ЗСА можуть зайняти місця американці роджені в різних азійських країнах, зокрема на Філіппінах, у Кореї і Китаю. В Палаті Репрезентантів є тепер 435 конґресменів, в Сенаті 100 сенаторів. Серед цього числа там засідають п'ять вихідців з Азії, а також 26 негрів і 14 латиноамериканців. Із восьми кандидатів на місця в Палаті Репрезентантів, сім є демократами і тільки один республіканець.

ДОПОВІДЬ ПОЛК. Р. КОСТЮКА

Ню Йорк. — Управа Місцевої Станиці Братства кол. Вояків І-ої УД УНА запрошує на доповідь голови Спілки Офіцерів України полк. Романа Костюка на тему „Збройні сили України". Доповідь відбудеться у п'ятницю, 16-го жовтня о год. 6-ій вечора в приміщенні Наукового Товариства ім. Шевченка в Ню Йорку, 63 Четверта авеню. По закінченні доповідач відповідатиме на запити.

Ще про яхту „Товариш"

Дня 7-го липня українські кадети з яхти „Товариш" і „Ікар", разом з моряками 38 країн світу, взяли участь у параді на Бродвеї в Ню Йорку. Після паради наші моряки відпливли до статуї Свободи, де відбулося урочисте складення землі, привезеної яхтою „Ікар" з могили Т. Шевченка з Канева.

Церемонія злуки землі української і американської була переведена святочно і зворушуюче. На жаль, все роблено в поспіху, бо часу було доволі мало. Офіцери і кадети мусіли бути на кораблі у визначений час, а обминути великі черги до порому не вдалося. Офіцери розповіли нам, що коли корабель вчасно не відпливе, то за кожну годину треба буде платити 300 дол.

Нарешті два офіцери, о. В. Базилевський і автор цієї статті опинилися перед „Товаришем". Офіцери в поспіху увійшли на корабель, а там відразу почулися голоси: „А де ж кадети?" Вони їхали підземкою і майже одночасно з нами повернулися з синьо-жовтим прапором один за другим ввійшли на корабель. За п'ять хвилин всі вони в робочих одностроях були готові до праці і наказів. Вийшов один офіцер і дав нам знати, що наразі все в порядку. За 35 хвилин корабель відплив до Бостону.

З цікавістю ми приглядалися швидкій праці на кораблі, до того, як підносили міст, звивали линви, а два моряки через борт ще прощалися зі своїми пуерторіканками, які приїхали за ними аж з Пуерто Ріко, щоб попрощатися. На запитання, чи їм подобалися ті чорняві, відповідь була: „Наші кращі".

І раптом чую: „Що ти тут робиш? „А ти?" „Їду до Бостону." Зустріч несподівана! Це пластун Богдан Курилко зі своєю дружиною Лілі. Шкода, що не можемо їхати разом, але звертаємось до наших друзів з проханням розповісти нам про ту цікаву подорож після її закінчення. Вони радо погодилися і ось та їхня розповідь про проведені на „Товариші" дні: „Кожний день мав щось своє, це в першу чергу залежало від погоди, однак була і стандартна програма. О год. 8-ій ранку — піднесення українського і американського прапорів. 69 кадетів працюють три зміни по 8 годин, а ті, що на стійці, — по 4 години. Під час восьмигодинної зміни кадети є дуже заняті. Вони порядкують корабель, звивають і розвивають вітрила, кожного дня миють поклад, чистять мосяжні речі, малюють, працюють в кухні, одним словом, роблять все, щоб корабель був чистий і в якнайкращому порядку. Крім того, кожного дня мають лекції. Цікаво було спостерігати, як вони орудували секстантом на покладі, таким старим, що в Америці такий можна знайти хіба в музеї. У вільний час грали в шахи або доміно, слухали музики, або просто спілкувалися з нами, пасажирами. Також виготовляли мати зі шнурка. Кожний кадет протягом подорожі має зробити дві мати. В часі подорожі були висвітлені два фільми, один російською, а другий — англійською мовою.

Цікаво які були харчі. „Годували 4 рази на день. Залога їла першою, відтак пасажири, офіцери мали окрему їдальню. Нам сказали, що харчі для всіх були однакові. Харчі були не найгірші, тільки мали багато тлущу. Нам бракувало кави і зимного пива. Найкраща частина була вечером, це був запах свіжого хліба, який пекли кожної ночі й як хтось мав терпеливість чекати, то все міг дістати окраєць".

Хто були пасажири? „Їх було 33. Це переважно американці з Бруклину, які припадково, відвідуючи корабель, побачили оголошення про можливість подорожі до Бостону. Крім нас були ще два старші українці, три німці, одна 77-літня жінка, яка вже кілька разів подорожувала на подібних кораблях, 2 нідерляндці, 1 пуерторіканець, який привіз із собою українсько-англійський словник, щоб під час подорожі вчити українську мову. Один з голляндців був журналіст, який плянував написати про цю подорож до голляндського часопису".

Які враження від спілкування з кадетами? „Ставлення кадетів до нас було дуже товариське. Вони старалися якнайбільше довідатися про Америку і українців, які тут живуть. Багато з них говорили по-українськи, інші робили намагання. Більшість з них казали, що вони українці, але в школі їх вчили мало по-українськи, бо навчання в містах велося російською мовою. Українська мова була „домашньою мовою", яку можна було вивчати на добровільній базі. Ті, які були з малих міст і сіл, володіли мовою дуже добре. Між кадетами були також і з інших республік колишнього Совєтського Союзу.

Офіцери володіли українською мовою добре, але дуже слабо англійською, єдиний лікар, який був дуже компетентний, знав добре англійську мову. Майже кожного дня з офіцерами ми проводили довгі розмови. Хоч відносно майбутнього України їхні погляди були оптимістичні, то все ж таки їх турбувало, що Україна переходить тяжкі часи. Переймалися працею, яка не є ґарантована. Після подорожі корабель буде переходити ремонт і де вони всі опиняться, невідомо".

Цікаво також, як подружжя Курилків потрапило на корабель „Товариш"? „Зовсім припадково. В п'ятницю, 4-го липня, я повернув з урядової поїздки до Европи. В понеділок на праці мій начальник, який є завзятий моряк, сказав мені, що в Ню Йорку, в Брукліні він відвідував кораблі, а між ними і український, додаючи — „Ти повинен його побачити". Того самого дня я поїхав до Ню Йорку і на кораблі довідався, що є можливість подорожі до Бостону. У вівторок рано ми з Лілі були вже на кораблі".

Що ще можете розповісти про подорож? „Сама подорож була дуже цікава. Ми залишили Ню Йорк 12-го липня, близько год. 6-ої, а до Бостону причалили в п'ятницю вечером, щоб бути готовими на параду в суботу. По змозі ми старалися пливти з вітром, бо капітан заощаджував мотор. Нам пояснили; щоб застартувати і вжити мотор, коштує 1,000 дол. денно. Часу було доволі багато. Ми відпливли далі від Бостону в надії, що вітер з доброї сторони принесе нас до Бостону, та, на жаль, останніх кілька годин треба було послуговуватись мотором. Ми брали участь в прекрасній параді кораблів, а коли причалили до берега, вітали нас маси людей, мейор міста Бостону, представники військових формацій і українська делеґація. Цього вечора пасажири замовили піццу, соду та інші харчі, які доставили на корабель для цілої залоги. Члени залоги зорганізували музику, так що при звуках гітари та українських піснях всі забавлялися до пізньої ночі. Після забави деякі офіцери і кадети довго ще співали українських народніх пісень і не спішилися відходити. Ми ніколи на такому вітрильнику не були,, тому не знали, що нас очікує і чого сподіватися, але „Воаля" (Voila). Це, що ми пережили є тяжко описати. Незабутні, прекрасні хвилини, повні несподіванок і емоцій! Чужинці, які подорожували разом з нами, були захоплені. Всі ми прощалися зі сльозами в очах, коли прийшлося покидати корабель".

Корабель „Товариш" сердечно прийняла українська громада Бостону, яка також щедро їх обдарувала — від найменшої дрібнички до найбільш конечних речей.

Слава Рубель